

Μακεδονικός: Μια ιστορία ενσωμάτωσης και των προσφύγων και... της πόλης

Οι πρόσφυγες έχουν ξεκινήσει το ταξίδι τους και στην διαδρομή διαλέγουν εγκατάσταση. Αρκετοί φτάνουν στην Θεσσαλονίκη και διαχέονται σε προάστια ή στις γειτονιές του κέντρου. Από τον Βαρδάρη και το εργατικό κέντρο της Θεσσαλονίκης, ως την Άνω Πόλη. Τα παιδιά στο σχολείο παίζουν ποδόσφαιρο και οι γονείς, μόλις καταφέρνουν να προσαρμοστούν, αναζητούν τη νέα ζωή, τη συνάντηση.

Σε ένα γραφείο στην Ίωνος Δραγούμη 8, στις 29 Απριλίου 1928, δώδεκα επαγγελματίες φίλοι συγκεντρώνονται για να εξετάσουν την πρόταση του ενός, του φούρναρη Παράσχου Βαρσακέλη. Τι τους είχε προτείνει; Να ιδρύσουν ένα αθλητικό Σωματείο. Συμφωνούν και υπογράφουν.

Σύμφωνα με το Καταστατικό που προκύπτει...

«Αποκλειστικός σκοπός του Σωματείου είναι η υποστήριξης και διάδοσις του αθλητισμού εν γένει και μέσα διά των οποίων επιτυγχάνεται ο ανωτέρο σκοπός είναι:

- A) συστηματική προπόνησις εις όλους τους κλάδους του αθλητισμού
- B) τέλεισις ποδοσφαιρικών αγώνων
- Γ) προκήρυξις αθλητικών τοιούτων
- Δ) οργάνωσις διαλέξεων αθλητικής φύσεως και
- E) απόκτησις στίβου ιδιόκτητου»

Πώς ονομάστηκε το σωματείο; ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

Ο σύλλογος δεν ονομάστηκε Μακεδονικός, δεν ξεκίνησε έτσι. Μακεδονικός, εξάλλου, υπήρχε ήδη στην πόλη. ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (ΠΕΘ). Με έμβλημα της τον Λευκό Πύργο και τον Άγιο Δημήτριο.

Από το όνομα καταλαβαίνουμε αμέσως ότι οι ιδρυτές της ΠΕΘ έβαλαν την υπογραφή τους σε μια διπλή παραδοχή: αφενός, παραδέχτηκαν την προσφυγική τους προέλευση, δεν την απαρνούνται φυσικά, αυτή τους κινητροδοτεί, οι πρόσφυγες είναι φίλοι μεταξύ τους και ακριβώς από την φιλία τους αυτή θέλησαν να δημιουργήσουν κάτι στην κοινωνία. Πρώτα, λοιπόν, με το «ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ», παραδέχονται την

καταγωγή τους και την διακηρύσσουν. Έπειτα, όμως, υπάρχει και μια ξεκάθαρη πρόθεση να γίνει η σύνδεση με τον νέο τόπο. Η ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ είναι της ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ. Οι ιδρυτές αποδέχονται ότι το παρελθόν δεν θα επιστρέψει. Αποδέχονται την Θεσσαλονίκη πια ως νέα τους πατρίδα, ως νέο μόνιμο τόπο διαμονής, ως την πόλη από την οποία θα ξαναγεννηθούν τα όνειρα τους.

Τι λένε, λοιπόν, στο Πρωτοδικείο που ενέκρινε την ίδρυση τους και στο κοινό που διάβασε στους τίτλους των εφημερίδων την είδηση την επόμενη μέρα; «Είμαστε πρόσφυγες και η ζωή μας είναι εδώ, στην Θεσσαλονίκη».

Η ΠΕΘ αποτελεί έτσι το άνοιγμα της συγκεκριμένης ομάδας προσφύγων, των συγκεκριμένων προσφυγικών συνοικιών, προς την κοινωνία της πόλης. Ζητούμενο είναι η ενσωμάτωση, η ενασχόληση, η συνάντηση, όχι τόσο η άθληση όλων. Σκεφτείτε ότι κανείς από τους ιδρυτές δεν φόρεσε αθλητικά ρούχα να παίξει και να προπονηθεί. Την ομάδα στελεχώνουν μαθητές σχολείου, έφηβοι που του αρέσει το ποδόσφαιρο. Από αυτήν την δεξαμενή προέκυψε και η πρώτη θρυλική φιγούρα του συλλόγου, ο 15χρονος τότε Γρηγόρης Ολύμπου ή αλλιώς ο «Όλυμπος».

Για να καταλάβουμε τη σημασία της ΠΕΘ στην ενσωμάτωση των προσφύγων, χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι δύο ετεροχρονισμένες δηλώσεις του Ολύμπου στον Τύπο της εποχής:

«Εγώ ήμουν αρχηγός μιας ομαδούλας στο σχολείο που λεγόταν «Απόλλων» κι ο γαμπρός μου ο Καρταλίδης είχε την «Προσφυγική Ένωση». Στην συνέχεια πήγαμε κι εμείς στην Προσφυγική Ένωση γιατί αυτοί είχαν και ιματισμό».

«Να πληρωθούμε; Δε λες πληρώναμε κι όλες! Παίζαμε για την αγάπη που είχαμε στο σωματείο. Αν έφευγες για άλλη ομάδα σε τιμωρούσε η ΕΠΣΜ. Δεν έπαιζες ένα χρόνο. Εγώ έπαιζα από το 1928 μέχρι το 1952. Δούλευα καρεκλάς και μετά ο σύλλογος με έβαλε στην Εταιρεία Τροχιοδρομικών. Να, τέτοια οφέλη μπορούσες να έχεις».

Γρήγορα η ομάδα συγκεντρώνει αθλητές και φιλάθλους από την περιοχή της Λαχαναγοράς, στα όρια Άνω Πόλης, Νεάπολης και Κέντρου. Διοργανώνει εκδρομές και αποκτά βάρος στην καθημερινότητα της Θεσσαλονίκης. Στο πρώτο της πρωτάθλημα αναδείχθηκε πρώτη με

ενεργητικό 63 γκολ και παθητικό μόλις 1! Προκαλεί, έτσι, αίσθηση και αγωνιστικά. Η οργάνωση, η μεγάλη συμμετοχή και η σταθερή και καλή αγωνιστική παρουσία, κερδίζει στην ΠΕΘ – και κατ' επέκταση στα μέλη και τους αθλητές της – τον σεβασμό της πόλης.

Στο τέλος της δεκαετίας του '30, για ιστορικούς και πολιτικούς λόγους επί Ιωάννη Μεταξά, η σύνδεση των προσφύγων με τη νέα τους πατρίδα – και μάλιστα διευρυμένα – θα γίνει πλέον ακόμη πιο έντονη. Ο σύλλογος αναγκάζεται να απαλείψει τον όρο «προσφυγική» από το όνομα του: Στις 10 Φεβρουαρίου του 1938, λοιπόν, η μετονομασία παίρνει σφραγίδα: ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ.

Με τον παλιό Μακεδονικό της πόλης να έχει προηγουμένως διαλυθεί, οι άνθρωποι της ΠΕΘ επιλέγουν αυτό το όνομα για την ομάδα τους, κάτι που αυτόματα φέρνει στις συνειδήσεις αθλητών, φιλάθλων και μελών, τόσο εκείνης της εποχής όσο και των μεταγενέστερων, την αντίληψη της οριστικής αποδοχής της νέας πατρίδας, την αποδοχή της κοινής ιστορίας με τους συμπολίτες της Θεσσαλονίκης, τη σύνδεση με την ευρύτερη μακεδονική πατρίδα. Την απόλυτη, τέλος, σύνδεση με τον νέο τόπο διαμονής. Οι πρόσφυγες ιδρυτές της ΠΕΘ παραμένουν πρόσφυγες. Όμως πλέον ο σύλλογος τους, από το όνομα του ήδη, εκφράζει, αγκαλιάζει και εκπροσωπεί ένα πολύ μεγαλύτερο κοινό. Ο Μακεδονικός, αν δεν ήταν ήδη ως τότε, γίνεται ομάδα της Θεσσαλονίκης, αθλητικό σήμα κατατεθέν της πόλης.

Ο τίτλος της εισήγησης μας επιλέχθηκε ακριβώς γι' αυτό το σημείο: μέχρι τα χρόνια του πολέμου και της γερμανικής κατοχής, ο Μακεδονικός έκανε βήματα πολύ σπουδαία στον δρόμο της ενσωμάτωσης των προσφύγων. Το αρχικό όραμα για έναν ισχυρό σε κοινωνική βάση σύλλογο, με αρκετά μέλη, που θα αποτελεί κέντρο αθλητισμού και συνάντησης, είχε αναπτυχθεί ήδη βαθιά. Το προφίλ του Μακεδονικού άνοιγε για τα μέλη και τους φιλάθλους του τις πόρτες της κοινωνικής αποδοχής, η ύπαρξη του συλλόγου και η συμμετοχή του σε αθλητικά δρώμενα με τέτοια επιτυχία, έχτιζε για τον κόσμο του γέφυρες επικοινωνίας, συναναστροφής και τελικά ενσωμάτωσης στην Θεσσαλονίκη.

Όσπου, μετά την γερμανική εισβολή, πλέον έγινε πιο ξεκάθαρο από ποτέ ότι η σχέση Μακεδονικού – κοινωνίας μπορούσε και να λειτουργήσει και αντίστροφα: ο Μακεδονικός έπαψε να αποτελεί όχημα μόνο των προσφύγων για μια καλύτερη καθημερινότητα, και έγινε όχημα της πόλης, βοήθημα για τους πολίτες, κέντρο για τα όνειρα όλων. Ο Μακεδονικός κατάφερε, τρόπον τινά, να ενσωματώσει τελικά και την πόλη, όταν αυτή αναζητούσε διεξόδους.

Πώς συνέβη αυτό;

Ο πόλεμος έχει σβήσει τα πάντα. Τα πρώτα χρόνια, κάθε δραστηριότητα αναστέλλεται.

Το 1942 ο Μακεδονικός ανασυντάσσεται. Ο σύλλογος στεγάζεται πλέον στο Εργατικό Κέντρο Θεσσαλονίκης που προσφέρει εκείν την εποχή μια μικρή οικονομική βοήθεια σε όσους την έχουν ανάγκη. Στις μέρες μας μπορεί να αναζητούμε τα εκατομμύρια για τα οποία θα αγοραστεί το επόμενο μεγάλο αστέρι που απολαμβάνει τη φούσκα του εμπορευματοποιημένου επαγγελματικού ποδοσφαίρου, όμως τότε, η ποδοσφαιρική αφρόκρεμα, οι αστέρες του αθλήματος, ήταν μέλη μιας άλλης φούσκας, της φούσκας της κατοχής. Και, όπως όλοι οι συμπολίτες τους, δεν αναζητούσαν περισσότερα από ένα απλό οικονομικό βοήθημα.

Η συναναστροφή τους με τους ανθρώπους του Μακεδονικού στο Εργατικό Κέντρο όπου προσέρχονταν, φέρνει στον σύλλογο αρκετούς από τους καλύτερους παίκτες της πόλης. Και σιγά σιγά, η κοινωνία αναγνωρίζει τον Μακεδονικό ως μια ομάδα και πολύ καλή και με εξέχουσα λαϊκή βάση, με αποτέλεσμα να ταυτιστεί μαζί της.

Μαρτυρίες της εποχής αναφέρουν ότι οι αθλητές του Μακεδονικού κατηφόριζαν τους δρόμους της Άνω Πόλης με τα ρούχα τους στα χέρια και με κατεύθυνση προς τα γηπεδάκια του κέντρου, για αγώνες ή προπόνηση. Μάλιστα, δεν ήταν λίγοι οι «Μακεδονικοί», που συμμετείχαν ενεργά στην αντίσταση και στην περιφρούρηση της Άνω Πόλης. Και ποιο μπορεί να ήταν το κέντρο συνάντησης τους; Στην τρίτη πορτάρα των τειχών, μετά τη Μονή Βλατάδων, εκεί που η γραμμή 23 έκανε την διάσημη «αναστροφή», υπήρχε το άλλοτε δημοφιλές καφενείο «Το Μακεδονικόν». Ιδιοκτήτης του; Ο Γρηγόρης Ολύμπου! Αν

μπορούμε να πούμε ότι υπήρχε κάπου ένα «άνδρο» συναντήσεων, συζητήσεων και οργάνωσης της αντίστασης, μάλλον ήταν εκεί.

Μετά την απελευθέρωση το 1945, γίνεται ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης της... πόλης. Ο Μακεδονικός συγχωνεύεται με τον Ολυμπιακό Τερψιθέας και μια ομάδα των Συκεών. Ο σύλλογος πλέον καλύπτει όλην την περιοχή από το Τσινάρι ως τον Άγιο Παύλο, όλη η νεολαία αυτών των συνοικιών παίζει στον Μακεδονικό, που χαρακτηρίζεται «ομάδα των απλών εργατών» και κερδίζει πόντους στις συνειδήσεις του απλού λαού. Τη σεζόν 1946/47 κατακτά για πρώτη φορά το πρωτάθλημα της Θεσσαλονίκης και πλέον κερδίζει την καθιέρωση μεταξύ των μεγάλων ομάδων της πόλης, στο πλάι του Ηρακλή, του ΠΑΟΚ, του Άρη, του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Ο Μακεδονικός γίνεται πυρήνας για την πόλη, όχι απλώς για τις παρέες των ιδρυτών του.

Παρέμενε ανολοκλήρωτη, ωστόσο, μια καταστατική υπόσχεση. Ο Μακεδονικός αναζητούσε το δικό του ιδιόκτητο γήπεδο. Ένα αθλητικό κέντρο σημείο αναφοράς.

Στα τέλη της δεκαετίας του '40, οι άνθρωποι της ομάδας ξεκινούν επαφές με τους αρμοδίους φορείς για παραχώρηση μιας έκτασης. Η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων δίνει τελικά στον Μακεδονικό μια έκταση 15 στρεμμάτων μεταξύ των συμμαχικών νεκροταφείων και των νεκροταφείων της Αγίας Παρασκευής, στα όρια της Νεάπολης, κάτω από την οδό Λαγκαδά. Νεάπολη, εργατικές κατοικίες, η ταυτότητα παραμένει. Το 1955 ολοκληρώνονται τα έργα και το στάδιο εγκαινιάζεται με μια λαμπρή τελετή, παρουσία επισήμων, σωματείων, συλλόγων, φιλάθλων και με λαμπαδηδρομία από τον Άγιο Δημήτριο ως το γήπεδο και με τον αθλητή Αστέριο Σιμώνη να τρέχει με τη φλόγα.

Ακολούθησε η διαπλάτυνση της οδού Λαγκαδά, που κατέστησε αδύνατον να χρησιμοποιείται το γήπεδο για αγώνες, παρά μόνο ως προπονητήριο. Η εκποίηση ήταν μονόδρομος, όμως ο χαρακτηρισμός της έκτασης ως πράσινης ζώνης, ναυάγησε την αρχική συμφωνία με έναν αγοραστή. Έγινε αγώνας για τον αποχαρακτηρισμό της έκτασης,

και μάλιστα επιτυχής. Το γήπεδο πουλήθηκε για περίπου 7,5 εκατομμύρια δραχμές.

Με μεγάλες οικονομικές δυσκολίες την δεκαετία του '60, και χωρίς δικό του γήπεδο πλέον, ο Μακεδονικός επένδυσε τα χρήματα στην αγορά γραφείων (επιστρέφοντας στο κέντρο, στη Μητροπολίτου Γενναδίου και στην οδό Εγνατίας), εκμισθώνοντας μερικά εξ αυτών για να βρει σταθερά έσοδα.

Το 1968 έρχεται η μετονομασία σε «Μακεδονικός Θεσσαλονίκης», ενώ τα συνεχιζόμενα οικονομικά προβλήματα φέρνουν ως μονόδρομο την ανάγκη συγχώνευσης με άλλες ομάδες. Επιλέγεται η συνοικία της Νεάπολης, στην οποία ο σύλλογος έχει μεγάλη βάση φιλάθλων. Μετά την αποτυχία των πρώτων διαπραγματεύσεων, τελικά ο Μακεδονικός συγχωνεύεται με τον ΑΠΟ Νεάπολης Θεσσαλονίκης και μετονομάζεται σε «Μακεδονικός Νεαπόλεως».

Στο μεταξύ, έχει βρεθεί ο χώρος για το νέο γήπεδο, στην Πολίχνη, πάνω από το στρατόπεδο «Καρατάσου». Οι εργασίες ολοκληρώνονται το 1967 με ίδιους πόρους και χωρίς την παραμικρή χρηματοδότηση από την ΓΓΑ. Το μέγεθος και η σημασία του συλλόγου επιβεβαιώνονται στην τελετή των εγκαινίων: 10.000 θεατές παρακολούθησαν τον Μακεδονικό, τον ΠΑΟΚ, τον Άρη και τον Ηρακλή να παρελαύνουν στο νεόκτιστο γήπεδο και να παίζουν μεταξύ τους αγώνες σε ένα εορταστικό τουρνουά.

Διαβάζουμε, τελικά, σε ένα ερωτηματολόγιο στον «Ελεύθερο Λαό» (δεκαετία '60). «Ερώτημα 1^ο: ποιον αθλητικό σύλλογο συμπαθείτε και γιατί; - Μακεδονικός Θεσσαλονίκης. Από ανέκαθεν ήμουν Μακεδονικός διά το ήθος και καλό παίξιμο». Αυτή είναι η εικόνα του Μακεδονικού στην κοινωνία της εποχής.

Το σημερινό όνομα, «Μακεδονικός», καθιερώθηκε με πρωτοβουλία του νυν προέδρου, κ. Παύλου Ανδρώνη, το 2008, για ιστορικούς και εθνικούς λόγους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Έχοντας αγωνιστεί στην Α Εθνική, γεμίζοντας το γήπεδο και μένοντας αήττητος απ' όλους τους μεγάλους της εποχής, έχοντας βρεθεί σε

ευρωπαϊκό τελικό στο μπάσκετ, έχοντας καθιερωθεί στις εθνικές κατηγορίες σε βόλεϊ – μπάσκετ και ποδόσφαιρο και μετρώντας μεγάλες επιτυχίες αθλητών του σε ατομικά αθλήματα στίβου και κολύμβησης, ο Μακεδονικός στεγάζεται σήμερα στο ίδιο σημείο.

Στάδιο, προπονητικό κέντρο με πολλά γήπεδα, κλειστό μπάσκετ-βόλεϊ, αποδυτήρια, γραφεία, γυμναστήριο, σάουνα και υδρομασάζ, συνθέτουν ένα αθλητικό κέντρο αξιοζήλευτο.

Ένα από τα σημαντικότερα κομμάτια αυτού, αποτελεί το αναψυκτήριο: οι Ακαδημίες του συλλόγου μαθαίνουν αθλήματα σε 1000 παιδιά και οι γονείς τους καθημερινά κάνουν το γήπεδο σημείο συνάντησης, για να πιουν καφέ και να συζητήσουν, να διαβάσουν, να μελετήσουν, να προβληματιστούν. Όπως ακριβώς ήθελε ο Παράσχος Βαρσακέλης και οι 11 φίλοι του το 1928.

Μάλιστα, ο σύλλογος έχει στραμμένο ακόμη το βλέμμα του στους πρόσφυγες, δεχόμενος Ουκρανούς αθλητές, ευαισθητοποιώντας το κοινό για τον πόλεμο που ξέσπασε στη χώρα τους, αλλά και συνεργαζόμενος με ΜΚΟ για αγώνες με ομάδες προσφύγων και με πολλά παιδιά να προπονούνται μόνιμα με τα τμήματα της Ακαδημίας.

Ο Αστέριος Σιμώνης ως λαμπαδηδρόμος εγκαινίασε το γήπεδο στα «Συμμαχικά» το 1955, και 67 χρόνια μετά, ο Αλμπέρτο Σιμόνι, αλβανικής καταγωγής, ήταν ο βασικός επιθετικός του Μακεδονικού στην επιστροφή της ομάδας στην Β Εθνική την προηγούμενη Κυριακή.

Στο νέο Καταστατικό, του 1974, ο Μακεδονικός διακήρυττε τις προθέσεις του για ανάπτυξη των αθλητών τόσο σωματικά, όσο και ψυχικά και πνευματικά. Αγώνες, προπονήσεις, γυμναστική, αλλά και διαλέξεις, παρουσιάσεις, εκδρομές.

Σήμερα η Ακαδημία υποστηρίζεται από συνεργάτες παιδοψυχολόγους και διατροφολόγους, καθώς και από εκδρομές σε κάθε αφορμή, επισκέψεις σε άλλες πόλεις αλλά και διοργάνωση τουρνουά στα δικά μας γήπεδα.

Δεν ξέρω για τους άλλους, αλλά εγώ προσωπικά, ως αθλητής της Ακαδημίας του Μακεδονικού επί 8 χρόνια, είδα τις καταστατικές προθέσεις του συλλόγου να εφαρμόζονται πάνω μου.

Αν με ρωτήσετε πώς μεγάλωσα, θα απαντήσω: γαλουχήθηκα από την οικογένεια μου, το σχολείο και τους φίλους μου, και από τον Μακεδονικό.

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!